

ACC. NR. M. 9707:1-6.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: J. Aug. Persson

Härad: Brava

Adress: St. Graubödersg. 13, Lund

Socken: Mölleberga m. fl.

Berättat av: se inne i uppst.

Uppteckningsår: 1945

Född år: 1874 i Malmö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Begravning. s. 1-3.
Frieri och Kolonning med ja-öl. s. 4-6.

Skriv endast på denna sida!

Begrafning eller s.k. ärede.

När de hade begrafning efter någon af liden så kallades det alltid att de hade ärede efter den, ett litet konligt uttryck.

Då var det vanligtvis alltid bysnickaren som gjorde kirkortan till den och bydiängarne som hjälpsomde, eller hjälpte till att ringa eller gräva grafven, den gräfs på den tiden både lång och bred är som den behöfdes därför att det skulle alltid syna man af den närmaste släkten gå ned i den och taga hemot kistan ty den sänktes i ned på den tiden.

Fardhestningen förrättades alltid ute på kyrkogården.

Kistan bars till kyrkogården af begrafningsgästerna med s.k. lekkanke, stora som lakan, och på skiftades dessa till det under vägen som ofta var ganska lång.

Efter en tid skaffades det likbår nästan öfver allt, likvagn fans inte på Lundsbygdens i början af 1800-talet, kanske vid någon herregård, men inte hos allmogens.

Kirksamne vara ganska få, och för det mesta af beverbun.

Begravning
eller s. k. ärede.

Sid. 2.

Före begravningen skulle ju den närmaste släkten kvinnliga medlemmar dit och kläda liket, det kallades då för kläd-
selsgille, men det var i all enkelhet och ställhet naturligtvis.

När så jordfästningen var gjord så skulle bydrängarna eller de som hjälpt till att ringa skotta grafven igen och lägga huxbom på den och sedan gå till gillesgården och äta middag med de andra, men ofta kommo de inte för än dess hade slutat.

Någon annan berättelse är gillet fick de däremot inte.

Det var en gång en begravning i Mellangreföre, efter en som hette Lars Laksheken, en svägers till min onkels, och när begravningsgästerna lämnade grafven så var där en af dem som sa: ja, nu är han ju lyckligt undan, då svarade prästen: ja, ha vet lyckan.

Detta hände visst någon gång på 1860 talet.

Och när de så kommo hem igen till gillesgården så skulle de ju äta middag, och då satt alltid prästen för bordänden vid lång-
bor dit höll någon af den närmaste släkten, om det nu var huxbom den som hade dött, så läste han alltid först en bordsbön innan de börja äta.
Så började klocharn skära steken, det hörd till ordningen.

Och det brukade kan göra på alla gillen på den tiden.

Middagen tog iheländ lång tid, det var mycket mat, och god mat, riktig gillensoppa på både ox- och könskött, med klumpor och smickandi, och mycket annat gott som härde till.

Hembryggt öl sakades inte heller, syvarne skulle där alltid en s. k. trakter flä i glöven, det var visst ringaren eller fjärdingsmannen som hade det delikata uppdraget.

När på middagen var slut och presten läst en ramsa igen och de alla truckat för maten, så ropade det visst tobak. Hells kaffet blev färdigt, och då skulle de stora hembakta spettkakorna skivas utaf den som själv bakat dem, och de voro då inte så litet högnodiga. Så dracks det kaffe med många sorters kakor till, spettkakor, korvar, sockerkringlor och många andra, och de skulle ju taga utaf alla sorterna, de som de inte förmädde äta, band de i näsduken och togo sedan med sig hem.

Ibland hade de ända 6 trä dagar i rad.

Ja så gick det till på den tiden efter vad jag hört talas om.

Frieri och trolofsning med jävel.

Frieri skedde allmänt genom böneman för i tiden, då sändes det alltid en s.k. böneman omkring och fria för bondbönderna, och fick han inte ja på det ena stället, så kunde det ju lyckas på det andra. Den vanliga ersättningen för detta uppdrag var vanligtvis en gris, och en tunnare råg, men ibland mera, när det var en riktigt rik bondedotter det gälde.

Det hände ju äfven att en i släkten till den blifvande brudgummen, var den som uppträdde som böneman, då utan ersättning.

Och det trolofsning eller förlofsning, var den tiden skänkt, och någon förlofsningssäng användes heller inte.

Frieriet ställes alltid till den blifvande svärfadern utan att hans datter visste något om det, det blif en renare fråga.

Fick han då ja, så skulle hans fru komma till hennes far, och då bärjade dessa att köpla om hur mycket han ville lämna med hemmet som hemgift, i depur, linne, kläder och kokkärl och mycket annat, och i all synnerhet kreatur, hästar, kor, krigor får och svin.

Fa öfren redskaper af olika slag, allt vad de kunde tänka upp.

Samt öfren penningar, hur många turen daler hon fick med sig.

Det blef skönt att ett farligt långt resonerande som ofta varade ett par dagar, innan den end af dem gaf med sig.

Och blef de då till sist öfverens långt om länge, så kallades tåren in till dem i kammaren, och fick så vetta sitt öde.

Och då hände det sållan att hon sade nej, hon vågade ofta inte, men det hände ju ändå någon gång ändå, att hon gjorde det.

Då blef det så baldes så att fadern hotade att gå till henne afpösa.

Det kunde ju hända att hon hade en kär vän i någon krok i byn som färdigvarne inte visste om, en fattig dräng, eller en som hon råkat någon annan stans på något gille eller i skogen, och då skulle detta pressas fram ofta med tårar, och utskällning af en hjärtlös fader, så var seden på den tiden.

Likväl kallade presten det vid lysningen för ett hjärtligt äkta förbund som afkunnas inför den föräldring.

Det var helt enkelt ett slöfskap, och en legaliserad prostitution.

Det visade hur förändrad moralen var på den tiden hos allmogens.

Frieri och
trolofning...

Sid. 2.

När det så blefitt bestämdt att de skulle gifta sig så blef det ett officiellt och ceremoniellt frieri sedan nästkommande söndag. Och då var det visst hela hans släkt som kom ridande till hennes hem med bönan och fiolspelare i spetsen för att hos henne själv den gången anhålla om hennes hand. Då var det naturligtvis någon af de äldste och närmaste, på hans sida som då framträdde och höll tal till henne i ett långt anförande, men för det mesta en inlärd lärar. Så svorade hon ja, och tog honom sedan i handen, och det hände visst sällan att någon bröt förlofningen på den tiden. Så stämde fiolspelarna upp och spelade där utanför, ty de voro ju ännu inte komna in, sedan ljöde de in på N. K. jaöl, för att de skulle spela, så talade prästen i församlingen för dem en lång ramsa och så, sen blefaren sedan han sjungit en psalm, och skolläraren och nämndemannan, ty den tiden ansågs ju vara en sorts ständyperson på den tiden bland allmoget. Sedan blef det ett väldigt julegille som varade nästan hela natten, det äts visst två gånger och så, och det tordes och dansades till ljusan dag, så gick det till när de hade jaöl.

Frieri och
förlofning...
Sid. 3.

Så gick det till när mina
morföräldrar hade jaöl
år 1836. i St. Nikolai kyrka.
† Bönan var morfar bror
Per Bengtson.